

KONGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAFVANDES

UTI

KRONOBERGS LÄN

TILL

KONGL. MAJ:T

i underdånighet afgifna

FEMÅRS-BERÄTTELSE

för åren 1851, 1852, 1853, 1854 och 1855.

STOCKHOLM, 1856.

P. A. NORSTEDT & SÖNER,

KONGL. BOKTRYCKARE.

INLEDNING TILL

Kongl. Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1817/1821-1851/55.

Kungl. Maj:ts överståthållares i Stockholms stad och Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Sveriges län till Kungl. Maj:t femårsberättelser. Vissa femårsperioder finns även tabellbilagor.

Berättelserna innehåller följande avdelningar:

- Länets allmänna beskaffenhet
- Innevånare
- Näringar
- Politisk författning
- Städer

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetad och utgivet av Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1863-1912. Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes uti Kronobergs Län till Kongl. Maj:t i underdånighet afgifna Femårs-berättelse för åren 1851, 1852, 1853, 1854 och 1855.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2010.

Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

KONGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAFVANDES

UTI

KRONOBERGS LÄN

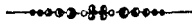
TILL

KONGL. MAJ:T

i underdånighet afgifna

FEMÅRS-BERÄTTELSE

för åren 1851, 1852, 1853, 1854 och 1855.

STOCKHOLM, 1856.

P. A. NORSTEDT & SÖNER,

KONGL. BOKTRYCKARE.

INNEHÅLL

Underdånig berättelse

	Sid.
§ 1. Länets allmänna beskaffenhet.....	3.
§ 2. Invånare.....	4.
Folkmängden.....	4.
Folkökningen.....	4.
§ 3. Näringar.....	5.
Jordbruksintresset.....	5.
Boskapsskötsel.....	5.
Hästafveln.....	5.
Fårafveln.....	6.
Skogarnes.....	6.
Ljungby flygsandsfält.....	6.
Bergs- och bruksrörelsen.....	6.
Fabriker.....	6.
Kosta glasbruk.....	6.
Lessebo pappersbruk.....	6.
Binäringar.....	7.
Jagt.....	7.
Fiske.....	7.
Tjärubränning.....	7.
Kolning.....	7.
Linneväfnader.....	7.
Väfskedar, liar och träkärl.....	7.
Salpeter-tillverkningen.....	7.
Bränvinsbränningen.....	7.
Handel.....	8.
§ 4. Politisk Författning.....	9.
Skiftesverket.....	9.
Statsbidragen.....	9.
Kronobrefbäringen.....	9.
Fjerdingmannas-bestyret.....	9.
Folkundervisningen.....	10.

Drottning Josephinas räddningsanstalt för vanvårdade eller vanartige barn.....	10.
Helsovården.....	10.
Länets Cellfängelse.....	10.
Fattigvården.....	10.
Länets Sparbank.....	11.
Smålands Privatbank.....	11.
Hypoteksförening.....	11.
Länets Brandstodsbolags å landet.....	11.
Lifränte-anstalt.....	11.
Skjutsningsbestyret.....	12.
§ 5. Wexiö stad.....	12.
Folkmängden.....	12.
Handelsrörelsen.....	12.
Stadens donationsjord.....	13.
Fattigförsörjningen och skjutsningsbesväret.....	13.

Tabellbilaga

Tabell för Landet inom Kronobergs Län

Tabell till Femårs-Berättelsen för Wexiö Stad, afgifven år 1856

**Underdånig Berättelse om tillståndet i Statistiskt och
Ekonomiskt hänseende inom Kronobergs Län för
åren 1851, 1852, 1853, 1854 och 1855.**

§ 1.

Länets allmänna beskaffenhet.

I afseende på bergssträckningar, rådande jordart och yttre gränser är icke något att tillägga förut afgifne äldre femårsberättelser.

Till förbättring af Länets naturliga beskaffenhet är under den tidrymd af fem år, denna berättelse omfattar, åtgärder vidtagne, som förtjena omnämnas och utmärka en inom detta Län förut sällspord håg och täflan att genom sjösänkningar och vattenaftappningar göra sankta trakter så fruktbärande som möjligt.

Bland de arbeten, som nu pågå och blifvit underlättade genom anslag af allmänna medel, torde böra främst nämnas:

Sänkning af sjön Möckeln och fem andra dermed sammanbundne mindre sjöar i Allbo och Sunnerbo härad med ett statsbidrag af 28,000 R:dr banko, deraf en tredjedel utan återbetalningsskyldighet och tvätredjedelar såsom lån;

aftappning af Stenshults-, Mellan- och Mexarps-sjöarne i norra delen af Allbo härad med låneunderstöd af 2,000 R:dr banko;

aftappning af de i Konga och Kinnevalds härad belägna Rinkaby- och Barn-sjöarne, hvartill 3,400 R:dr anslagits dels såsom lån och dels utan återbetalningsskyldighet;

aftappning af Tom-sjöarne samt utdikning af omkringliggande sank mark i Konga och Uppvidinge härad med anslag af 1,500 R:dr samt sänkning af Långsjön och Ganegöl jemte utdikning af närliggande mossar i södra delen af Kinnevalds härad, hvartill statsbidrag erhållits med 1,950 R:dr banko.

Dessa sjösänkings- och aftappnings-arbeten skola otvifvelaktigt lemna fördelaktiga resultat; och derest, som man bör förmoda, Staten uppmuntrar till nya dylika företag genom fortfarande understöd, komma sådane i alla

rigtningar att anställas, hvilka i bredd med de otaliga smärre odlingsföretagen skola befordra utvägar till bergning. Af de berättelser, Länets hushållnings-sällskap årligen afgifver till Kongl. Landtbruks-Akademien, kan bäst inhemtas, huru odlingshågen är i stigande inom detta Län och huru man söker täfla med bättre lottade provinser att höja sig till välstånd och blifva oberoende af mindre goda skördar.

§ 2.

Invånare.

Folkmängden, som år 1850 utgjorde 133,213 personer af båda könen, uppgick enligt 1855 års mantalslängd till

Mankön	67,122.	
Qvinkön	73,026.	140,148.
deraf skattskrifne		
Mankön	30,025.	
Qvinkön	34,481.	64,506.
samt skattfrie		
Mankön	37,097.	
Qvinkön	41,545.	78,642.
		140,148.

Folkökningen uppgår alltså under dessa sista fem åren till nära 7,000 personer, hvartill orsaken torde fortfarande böra sökas uti jordbrukets tillväxt, uteblifne farsoter och sundt klimat.

Folkets bildning och sedlighet stå på samma punkt som förut. Näringsflit och välmåga äro mer i till- än aftagande. Brist på arbete och arbetsförtjenst saknas icke och dagsverksprisen äro i allmänhet betydligt stegrade. — Det oaktadt fortfara utvandringarne, särdeles till Danmark, hvarigenom svårigheten att få duglige arbetare och tjenstehjon i icke ringa mån tilltager och öfverklagas; och fruktansvärdt kommer fattigvården öfverallt att framdeles betungas, när de utflyttade återkomma till socknarne orkeslöse eller utfattige, en olägenhet som i synnerhet torde drabba det i öfrigt vanlottade Sunnerbo härad, hvarifrån utflyttningarne talrikast ske.

§ 3.

Nüringar.

Jordbruksintresset stiger, som förut är nämndt, med hvarje år, och denna näring omfattas allmänt med synbar ifver. Cirkulationsbruket är hos de förmögnare bland allmogen mångenstädes antaget, men i allmänhet råder det i föregående berättelser åberopade brukningssätt. Detta är äfven förbättradt genom de årliga täflingsplöjningarne och spridandet af insigter deruti af elever, utgångne från Länets lägre landtbruksskola å Torp, hvarest 12 fri-lärningar med årligt statsanslag af 2,000 R:dr banko under tillsyn af Majoren Friherre Lilljereutz med sådan ordning undervisas och vinna den skicklighet, att de efter fulländad tvåårig lärokurs utan svårighet erhålla platser såsom föreståndare å enskildes egendomar.

Sädesproduktionen går betydligt framåt och det vore önskligt, att man lika allmänt omhuldade ängsodlingen, men äfven deråt torde uppmärksamheten komma att närmare fästas, då under en sednare tid prisen å all ladugårdsafkastning betydligt höjt sig och afsättning derå icke skall komma att saknas.

Potates-odlingen har icke aftagit och man synes lägga vikt på sådan odling, såsom förmånlig äfven för den med jordbruket sammanhängande bränvinsbränningen. Men ifrågavarande odling är i allt fall ytterst vigtig för den fattigare befolkningen, som hufvudsakligen lefver af säd och potates.

Omtanken rigtas visserligen mera allmänt åt en förbättrad *boskapskötsel*, men inskränkt ägovidd och de hårdt anlitate, ofta magra beten förbättra ej kreaturs-racerne; hvarföre ock, innan en bättre hushållning i afseende å foddertillökning införes, boskapsafveln icke kan lemna den afkastning eller gagn som eljest kunde åstadkommas. Mången anser drankfodring vara alldeles nödvändig för kreaturens framfödande, särdeles under år då höafkastningen blifvit ringa.

Boskaps sjuka har på flere år icke hemsökt Länets och kreaturen afyttras till höga priser.

Med *hästafveln* är ingen förändring. Hästarne äro i allmänhet små, och för denna afvelns förbättring vore det särdeles välgörande, om inom orten funnes placerade beskällare af stark och god kroppsbyggnad till allmänhetens betjenande, ty man erfar numera brist på goda arbetshästar, och måste från andra provinser till höga priser anskaffa större hästar. Den i Länets tillförene inrättade hästförening har upphört.

Fårafveln är egentligen för husbehof. De i Länet varande tvänne klädesfabriker upphandla den mesta gröfre ull, som dertill fordras, från andra orter.

Skogarnes aftagande och missvårdande är ett bedröfligt factum, som fordrar snar rättelse, derest icke skogsbrist förr eller sednare skall inträffa. Orsakerne dertill äro antydde i mina förra berättelser, och ehuru man förutsett de af en öfverdrifven afverkning uppkommande följder, hafva de höga prisen i sjöstäderna å allt slags virke manat till en fortgående försäljning deraf, som hotar med ödeläggelse af all duglig skog. På de sednare åren har äfven egendomshandel skett med beräkning att nedhugga skogen, för att dermed betala egendomen och i afsigt att uppodla skogsmarken. Tiden synes vara inne att hämma detta oskick och att införa en klok och ändamålsenlig skogshushållning. Anslagne premier för skogsplantering hafva hittills icke verkat till det åsyftade ändamålet.

Ljungby flygsandsfält, der sandyrnan uppkommit från en liten sandkulle, 8 à 10 alnar i fyrkant, och spridt sig till det omfång fältet nu äger och som började år 1834 hämmas genom fältets inhägnande och ristäckning, utgör nu en areal, efter rörlagd rågång, af mer än 92 tunnland. Täckningsarbetet har måst årligen fortgå och en tät skog börjar nu bilda sig, som skall trygga omkringliggande trakter från den förödelse som spridde sig derifrån. — Oanmaldt bör ej lemnas, att genom Provincial-Läkaren Doktor Billengrens nitiska vård om denna plantering det välgörande ändamålet dermed hufvudsakligen vunnits; och man kan dömma af detta resultat, huru tacksamt det är att besörja plantering äfven å en sandöken.

Bergs- och bruksrörelsen har väl icke blifvit utvidgad sedan sednaste underdåniga berättelse och någon ny förbättring i tillverkningsmetoden är icke hos Länsstyrelsen uppgifven, men bergsrörelsen drifves dock med mycken framgång för vederbörande bruksidkare, som visserligen afsätta någon del af sitt jern på Skåne och Calmar, men afyttra i öfrigt med fördel inom orten hvad som tillverkas. Allmogen i de trakter, der jernbruken äro belägna, förtjena ej obetydligt genom kolning och forslingar.

Bland *fabriker*, som drifvas i stor skala och gifva både betydlig inkomst och arbetsförtjenst, är Kosta *glasbruk*, som sysselsätter 97 arbetare och der tillverkningen förlidet år uppgick till uppgifvet värde af 96,492 R:dr banko.

Lessebo pappersbruk drifves jemväl med mycken kraft; varande pappers-tillverkningen derstädes upptagen 1855 i värde till 67,765 R:dr banko.

Alla öfrige såväl pappersbruk som smärre fabriker, hvilka icke höra till bergsrörelsen, äro i tabellen till antal och beskaffenhet utförde och drifvas i allmänhet med fördel för deras innehafvare.

Binäringar: *Jagt* utöfvas i somlige orter till den myckenhet, att vildt afyttras ej obetydligt äfven utom Länet. För jagtens idkare skulle denna näring vare mera lönande, om man vore angelägen att vårda villebrådet under den tid, då jagt icke får utöfvas.

Fiske bedrifves hufvudsakligen till husbehof och afyttras endast vår-tiden af dem, hvars stränder omgifva de större sjöarne.

Tjärubränning har fordom varit anställd med fördel inom skogrika trakter, men sedan skogarne öfverallt börja aftaga, minskas äfven denna binäring.

Kolning till bruken fortfar som förut är nämndt att vara en vigtig binäring för Länets allmoge.

Tillverkning af *linne-väfnader* är jemväl en hufvudsaklig näringsgren och deraf försäljas betydliga qvantiteter ej blott vid Länets marknader, utan äfven utom Länet, och ehuru priset såväl å gröfre som finare linneväfnader ofta nedtryckes i följd af behofvet för den mindre bemedlade, som deraf hemtar sitt uppehälle, att afyttra sin vara, så inbringa desse väfnader likväl ganska betydlig och nödig inkomst.

Förfärdigandet af *väfskedar*, *liar* och *trükärl* utgör en inkomst för vissa orter inom Länet, men benägenheten för handel med egna tillverkningar orsakar ofta håglöshet för arbete hos allmogen, så att man klagat fortfarande öfver den sedeslöshet som råder bland dessa kringvandrande handlande.

Salpeter-tillverkningen borde vara lönande sedan priset derå är förhöjdt och Staten sökt uppmuntra genom lån till anläggande af salpeterlador. Att likväl denna sednare åtgärd icke motsvarat dess välgörande syfte, visar sig deraf, att ladorne i allmänhet ej blifvit ändamålsenligt uppförda och att flere lån i följd deraf måst uppsägas. Då Staten ej vill uppköpa nya sjuderipannor i de förslitnas ställe, möter äfven hinder för sjudare att verkställa salpeterkokning, hvarigenom denna vigtiga näring kommer fruktansvärdt att så småningom öfvergifvas. Under sistförflutna fem år har den minsta salpeterleverans skett år 1855 med 1,333 *L* 2 *℔* 6 lod.

Bränvinsbränningen kan äfvenledes betraktas såsom binäring, och det vill synas som skattens erläggande i förskott och redskapens kostsamma omändring icke afskräcka ifrån bränningens utöfning. Den betydliga vinst, som af denna näring skördades efter sistlidna årets bränvinstillverkning, torde öka mängden af anmälandena dertill under detta år, och man betingar redan

mot temligen högt pris potäter, som växa, för att använda dem till bränvinstillverkning. Skatten för denna tillverkning utgjorde sistlidet år för större brännerier	66,824: 2. —
för mindre brännerier	36,858: 40. 10.
	<hr/>
	= 103,682: 42. 10.

Handel bedrifves å landet i öppen salubod på en del ställen med fördel, men har ej tilltagit i den progression under dessa sista fem åren, såsom enligt min sednaste berättelse var fallet emellan åren 1848 och 1854. Antalet landthandlande uppgick sistlidet år till 65, utom tvänne sådana i Ljungby köping, med en bevillning för dem alla tillsammans af 302 R:dr banko; hvaremot viktualiehandlande då endast voro 9. Genom den rättighet som blifvit Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förunnad att efter socken-nämndens hörande afslå eller bevilja salubod å landet är det möjligt, att medelst inskränkning i deras antal förekomma många bland de olägenheter desse försäljningsställen ofta åstadkomma. Till sådau handel, hvilken inom detta Län må hänföras bland den betydligare, är handeln med kreatur och trävirke, ehuru bristen på lättade kommunikationer försvårar landtransporten. Derifrån härleder sig också den tröga afsättningen af ladugårdsprodukter, hvilka dock numera, lika med alla andra slags landtmanua-varor, under loppet af ett år stigit i pris till en förut oerhörd höjd. En oväntligt god konjunktur för landtmannen har nu på en gång inträdt och bebådar en lyckligare period än någonsin, derest afsättning till främmande orter kan underlättas. Ibland de under dessa fem år *föbättrade kommunikationer* inom Länet må nämnas omläggning af vägen emellan Wexjö och Carlshamn, hvarigenom en mängd branta backar undvikas, hvilket arbete verkstälts med i nåder beviljad statsbidrag af 6,725 R:dr och sistlidet år afsynats.

Likaledes är vägen från Wexjö å Skånska sidan omlagd och förändrad samt de branta backarne vid Helgevarma utgräfne med sammanräknadt statsbidrag 12,390 R:dr.

Under loppet af sistlidet år har Eders Kongl. Maj:t beviljat statsanslag för vägomläggningar inom Länet till belopp af 8,525 R:dr, hvilka arbeten äro dels under utförande och dels under beredning.

För att åt denna i så många afseenden vanlottade provins bereda lättad utväg att sjöledes transportera ortens produkter till närmaste sjöstad, är fråga väckt om öppnande af den båtled emellan Asa-sjön och Carlshamn, som redan

är,

är, hufvudsakligen på Statens bekostnad, undersökt och hvartill kostnadsförslag blifvit upprättadt. Företagets utförande beror likväl på det statsanslag, som af Rikets sammanträdande Ständer kan dertill varda beviljad.

För rörelsens upphjelpande hafva *torgdag*ar blifvit af Länsstyrelsen medgifne på åtskillige ställen inom Länet, hvarest landtmaanna-varor med mycken fördel afsättas och de från stad aflägsse boende hafva tillfälle att förse sig med alla slags förnödenheter.

§ 4.

Politisk Författning.

Den härvid fogade statistiska tabell upplyser ej mindre om den obetydliga förändring i hemmanens natur, som härleder sig från någre skedde skatteköp, än ock om de efter sednast upprättade tabell skedda såg- och mjölkvarn-anläggningar.

Med *skiftesverket* i Länet förhåller sig så, att antalet af förordnanden, utfärdade under sednaste fem åren, utgjort 425 till laga skifte och 482 till diverse landtmäteri-förrättningar; varande under samma tidrymd afslutade 325 laga skiften och 443 andre förrättningar. Den sålunda af alla ägoslag skiftade arealen uppgår till 190,942 tunnland, deraf 170,960 blifvit genom nya mätningar på karta lagde. De svårigheter som mötte vid början af nu gällande skiftesstadgas tillämpning hafva nästan upphört, sedan allmogen insett nyttan af utflyttningar och undfår något, om ock ringa, utflyttningsbidrag.

Statsbidragen äro upptagne i tabellen och gifva icke mera skäl till klagan nu än förut. De utgöras med mera lätthet, sedan alla varuvärden stigit och ökad tillgång på penningar underhjelper indrifningen.

Kronobrefbäringen är nu öfverallt ordnad i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts nådiga föreskrift d. 30 November 1849, och *Fjerdingsmanna-bestyret* regleradt i syftning att lindra detta besvär.

För allmänna ordningens och sedlighetens upprätthållande vidtagas fortfarande nödige åtgärder. Kronobetjeningens uppmärksamhet och nit att vaka öfver ordning och skick inom sina distrikter förtjenar att vitsordas. På folkets sedlighet i allmänhet är ej att klaga. Sockennämndens verksamhet att dertill mana är nödig och nyttig.

Folkundervisningen å landet är nu öfverallt reglerad efter fastställda grunder och undervisningens handhavande är ålagd presterskapet, som genom Stiftets Biskop afgifver årlig berättelse om dess framgång. Det vore önskligt om i förening med folkskolan undervisning kunde bibringas i nyttiga slöjder. Hvad Staten för detta ändamål kunde uppoffra skulle i tidens längd bära goda frukter.

Drottning Josephinas räddningsanstalt för vanvårdade eller vanartige barn, som, med bidrag af enskilda välgörenheten och årligt understöd af Sparbankens enskilda fond, blifvit bildad inom Länet för snart 10 år sedan, har, ehuru med inskränkta tillgångar, likväl räddat många varelser från olycka och förderf. Inrättningens kassabehållning utgjorde vid sistlidne års slut 9,105 R:dr riksgälds, och af de 30 barn som varit deri upptagne och till lämplige fosterföräldrar utackorderade hafva 12 utgått, alla sedan de blifvit admitterade till H. H. Nattvard, utom två, hos hvilka någon bättring icke kunnat åstadkommas. De öfrige hafva erhållit tjänst, halfva antalet hos fosterföräldrarne.

För *helsovården* är gjordt hvad göras kan. Det i Wexiö befintliga Länslazarett rymmer 60 patienter med särskild bostad för Lazarett-läkare. Dessutom finnas tre Provincial-läkare i olika distrikt af Länet, utom Regementsläkaren vid Kronobergs Regemente och i särskilda delar af Länet stationerade Bataljons-läkare.

Det nya, med beviljadt anslag af Rikets Ständer uppförda prydliga Central-hospitalet med det förträffligaste läge, knappt $\frac{1}{2}$ mil från Wexiö stad beläget, är inredt för minst 100 patienter jemte boningsrum för dervid anställd särskild Läkare och för vaktbetjeningen, samt anses blifva redan innevarande års höst färdigt till begagnande.

Länets Cellfångelse fortfar att vara ändamålsenligt. Antalet fångar, som förut ofta uppgått till 90 å 100, har i medeltal under dessa år ej uppnått 46 dagligen, och sedan med Kongl. Maj:ts nådiga bifall ransakningar i brottmål med häktade personer få hållas å cellfängelset för alla häraderne utom det aflägsna Sunnerbo, genom hvilken välgörande åtgärd fångarne hindras att sammanträffa eller hafva gemenskap med hvarandra, bringas ransakningarne fortare till slut och rymningsförsöken höra till sällsynheterne.

Fattigvården, ordnad efter stadfästade grunder, är i allmänhet betungande. Rättigheten till fattigunderstöd af den ena eller andra församlingen har ofta varit föremål för tvist emellan fattigvårdssamhällena, hvilka gerna undandraga sig att lemna understöd förr än vederbörande myndighet derom beslutat. Den obegränsade rätten att välja vistelseort borde inskränkas och fattigvården

ordnas på ett sätt, att den ej vore allt för mycket tryckande för de kommuner, som omsorgsfullt handhafva den.

Länets Sparbank' njuter fortfarande mycket förtroende och enligt sednaste berättelse öfver inrättningens förvaltning utgjorde vid slutet af 1855, det 28:de året från dess stiftelse, insättarnes jemte sparbankens enskilda fond tillhopa 379,652 R:dr 40 sk. banko. Under sistlidet år har beloppet af insatte medel i sparbanken varit högst sedan dess tillvaro. Då under loppet af år 1854, 56,608 R:dr 3 sk. blifvit insatte, uppgick det under år 1855 insatta kapitalet till 87,881 R:dr 8 sk., hvaraf visar sig att penningetillgången betydligt ökats, hvarföre ock banken ej utan svårighet kunnat utlåna medlen på säkra händer emot sex procents ränta med bevillningsafdrag.

Smålands Privatbank är af stor nytta för provinsen och vid afdelningskontoret härstädes gagnas hufvudsakligen kreditiv- samt upp- och afskrifningsrörelse.

Den här förlagda *Hypoteksförening* bidrager ock till minskning i den skuldsatta jordbrukarens förlägenhet, men det är önskligt att utlåningen ej må komma att sträcka sig till allt för små fastighetsägare. Värdet å all fastighet har betydligt uppdrifvits, och såsom bevis på lättade utvägar att anskaffa penningar till skulders betalande må exempelvis anföras, att lagsökningarnes antal vid härvarande Landskansli under de sednare åren betydligt nedgått, så att då desse utgjorde, år 1843, 8,307, var deras antal år 1855 endast 2,174.

Länets Brandstodsbolags å landet ansvarighets-summa uppgick 1854 till 4,660,852 R:dr och brandstodsåret 1855 till 5,203,830 R:dr. Den ringa tillökningen under de sista fem åren härleder sig från de särskildt bildade brandstodsföreningarne i åtskilliga socknar, och genom den omständighet att bolaget Skandia lemnar försäkring till högre belopp på billigare vilkor än Länets, hafva flere delägare afgått, för att inträda i Skandia.

Den med Kongl. Maj:ts nådiga bifall härstädes bildade *Lifränte-anstalt* hade vid 1855 års slut endast 58 delägare, fördelade uti 22 åldersklasser, ägande tillhopa 21 lotter. Inrättningens besparingsfond uppgick vid samma tid till 3,921 R:dr 40 sk. 3 rst. och dess reserv-fond till 885 R:dr 25 sk. 4 rst. riksgälds.

Såsom tillhörande politi-anstalter torde jemväl böra nämnas, att Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sistlidet år fastställt Byggnads- och Brandordningar för Ljungby köping, hvars allmänna kassa ägde vid 1855 års slut en behållning af något öfver 3,560 R:dr banko; att Trollestorps gästgifvare-

gård i Sunnerbo härad inrättades 1854 för att underlätta skjutsningen emellan Ljungby och Skeens gästgifvaregårdar, belägne $2\frac{1}{4}$ mil från hvarandra, samt att Kronolänsmans-distrikten inom Konga härad år 1854 erhållit en förändrad indelning.

Skjutsningsbestyret inom Länets utgöres numera allmänt af gästgifveri- och reservskjutsskyldige och endast vid Skeens gästgifvaregård i Sunnerbo härad bestrides skjutsningen genom entreprenad.

§ 5.

Wextö stad.

Folkmängden, som vid sistlidet års slut uppgick till 2,807 personer, deraf 1541 mantalsskrifne, har alltså under dessa fem åren ökat sig, och staden kan nu anses vara fullt bebyggd efter 1843 års eldsvåda.

Afbetalningen å de erhållne *byggnadslånen* har hittills blifvit i behörig tid och ordning erlagd, och vid detta års utgång kommer sista inbetalningen å de såsom förlagslån nådigst beviljade 30,000 R:dr att verkställas.

Sedan vid 1854 års riksdag 20,000 R:dr banko i låneväg beviljats på förmånliga vilkor att användas i och för Domkyrkans fullständiga iordningställande, har denna reparation nu blifvit fullgjord enligt Professor Brunii ritning och förslag.

Med anslag likaledes af Rikets Ständer vid sednaste riksdag är ett nytt prydligt skolhus under byggnad på biskops-boställets grund och har, lika med alla öfrige såväl publika som enskilda byggnader, hvilka efter 1838 och 1843 årens eldsvådor blifvit uppförde, gifvit betydlig arbetsförtjenst och spridt penningar till icke ringa belopp inom orten.

Någon större välmåga inom staden kan väl icke åberopas, men genom varsam hushållning har samhället sin bergning. Stadens näringar lida mindre af det intrång, som genom landthandlande samt den genom fabriks- och handtverksordningen medgifne frihet förut varit öfverklagadt.

Större delen af det kläde som tillverkas vid de i staden befintlige tvänne klädesfabriker, hvilka sysselsätta ett stort antal arbetare, upphandlas för armeens behof, och tillverkningsbeloppet vid båda fabrikerne uppgick sistlidet år till 139,788 R:dr $2\frac{1}{4}$ sk. banko.

Handelsrörelsen bedrifves af 12 handlande, deribland dock ingen som handlar med spanmål, så att de af stadens invånare, som ej kunna å sin jord

jord producera deraf för eget behof, måste å stadens torg eller från landet anskaffa sina förnödenheter deraf. Tillförseln är alla torgdagar betydlig och alla varor säljas till höga pris, utom trädgårdssåker, hvilka icke stigit i pris.

Stadens donationsjord är af stor nytta för borgerskapet. Af den odlingsbara marken, hvilken förut gagnats till bete, äro 110 tunnland 12 kappland uppodlade, hvaremot till bete blifvit utlagd en förut odlad, men till odling icke tjenlig mosse om 8 tunnlands vidd.

Bland tryckande onera må anföras *fattigförsörjningen och skjutsningsbesväret*. Till den förra har årligen per medium måst sammanskjutas 1785 R:dr, hvilka uttaxeras efter särskild, på känd förmögenhet eller inkomst grundad debitering. — 35 å 40 personer njuta årligen å fattighuset understöd, utom ett lika stort antal barn, som genom fattigstyrelsens försorg blifvit utackorderade till fosterföräldrar å landet. Skjutsen, som är på entreprenad upplåten, fordrar ett årligt särskildt tillskott af 1810 R:dr.

Krogarnes antal har blifvit nedsatt till trenne, utom stadskällaren och gästgifvaregården. Utskänkings- och minuterings-afgifterne för sistlidet är utgörä 2151 R:dr 40 sk. banko, hvilka enligt af stadens invånare fattadt beslut fördelas så, att 133 R:dr 16 sk. tillfalla borgerskapets enskilda kassa, 294 R:dr 3 sk. 2 rst. till brand- och lykttändnings-kassorne hvardera, och återstoden användes i och för fattigförsörjningen.

Under sednare åren har en Söndagsskola blifvit inrättad, der omkring 100 elever bland handtverkslärlingar njuta undervisning 2:ne timmar hvarje söndagseftermiddag i christendom, räknekonst och skrifning under ledning af en nitisk och skicklig lärare, som aflönas ur Sjögrenska fonden med 133 R:dr 16 sk. årligen.

I Sjögrenska fattigskolan, som i föregående berättelser blifvit omordad, undervisas på inrättningens bekostnad omkring 177 barn, och i flickskolan njuta 45 fattige flickor fri undervisning i läsning och hvarjehanda handarbeten.

En särskild arbetsinrättning är genom frivilliga bidrag organiserad, hvilken under fröken Louise Leijonhufvuds nitiska och sorgfälliga ledning varit välgörande för många bland dem, hvilka behöfva arbetsförtjenst för att kunna hafva sitt uppehälle. De effekter som förfärdigas af uppköpte materialier försäljas under hand eller på auktion för inrättningens räkning. Till denna arbetsinrättning har framlidna Grefvinnan Eva Mörner, född Leijonhufvud, genom testamente förärat 4000 R:dr banko, deraf räntan skall användas för inrättningens bästa.

Wexiö stads sunda läge har befriat samhället under de förflutne fem åren från härjande farsoter. Sjukvården inom staden bestrides af de der bosatte läkare.

Denna stads bestånd grundar sig till stor del på handtverkerier och jordbruk, men såsom varande den enda i Länet skall den stiga i oberoende och välmåga, då genom en jernväg eller kanal kommunikationen med andre orter underlättas.

Wexiö, å Landskansliet, den 30 Juni 1856.

CARL MÖRNER.

E. J. Hagman.

C. A. Nilsson.

TABELL för Landet inom Kronobergs Län.

Table with 10 main columns: Hemmantal, Utsäde af, Medelafkastning, Underhållna Kreatur, and Uppskattadt värde. It lists various agricultural and livestock categories for each township in Kronoberg län.

Table with 2 main sections: Stats (Statistics) and Bidrag (Contributions). Stats includes Beviljning after 1855 års Förordning and Ständiga Räntor. Bidrag includes Klereci-Statens underhåll and other church-related expenses.

Wexjö, 5 Landskontoret, den 13 Juli 1855.

Carl Hörner.

E. J. Hagman.

TABELL till Femårs-Berättelsen för Wexiö Stad, afgifven år 1856.

Hus, Tomter, Verk och Inrättningar.	Jord.				Utsäde af						Medelafkastning, sedan utsädet är afdraget.						Underhållne Kreatur.						Uppskattadt värde.				<i>S t a t s</i> ————— <i>B i d r a g</i> .																																																																									
																											Bevilling efter 1855 års Förordning.								Ständige Räkter.				Klericiets underhåll.				Fattig-försörjning.		Skjuts.	Väghållning.	Diverse Onera, Räkter och Besvär.	Summa Statsbidrag.																																																				
	Enligt 1:sta Art.		Enligt 2:dra Art.		Enligt 3:dje Art.		Bränvins-afgift.		Summa.		Boskaps- och Åker-skatt.		Mantals-penningar.		Tionde och Räkter af Bruk, Verk och Inrättningar.		Summa.		Arrende-medel.		Kostnad för Roterings.		Kostnad för Stadsens Styrelse.		Pastorers.		Kommi-nistrars.		Kyrko-betjenings.		Summa.																																																																					
																																	Hus och Tomter.	Jord.	Bruk, Manu-fakturier, Fa-briker m. m.	Summa.	Enligt 1:sta Art.	Enligt 2:dra Art.	Enligt 3:dje Art.	Bränvins-afgift.	Summa.	Boskaps- och Åker-skatt.	Mantals-penningar.	Tionde och Räkter af Bruk, Verk och Inrättningar.	Summa.	Arrende-medel.	Kostnad för Roterings.	Kostnad för Stadsens Styrelse.	Pastorers.	Kommi-nistrars.	Kyrko-betjenings.	Summa.	Fattig-försörjning.	Skjuts.	Väghållning.	Diverse Onera, Räkter och Besvär.	Summa Statsbidrag.																																											
St.	Tld	Tld	Tld	Tld	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.															
Kronobergs Län, Wexiö Stad	182	146½	242	305½	694	10	1	56	42	30	9	1	64	3	224	210	150	36	5	512	66	32	144	12	2	200	—	718,839	32	—	40,439	32	—	36,650	—	795,929	16	—	258	30	—	2,312	14	10	3	—	2,288	24	—	4,862	20	10	50	6	8	385	12	—	150	24	—	585	46	8	—	—	—	168	25	4	1,991	16	—	266	32	—	250	—	—	200	—	—	716	32	—	2,194	15	—	1,813	2	9	350	—	—	2,479	20	3	15,161	34	10

Anmärkning: Som Presterskapet icke af stadens invånare njuta ordinarie lön, äro deras här upptagne inkomster extra ordinarie, såsom Yste, Påsk- och Julören. — Upptagne tionde och räntor, 150 R:dr 28 sk., utgå till pastor i Wexiö.

Wexiö, i Landskontoret, den 15 Juli 1856.

Carl Mörner.

E. J. Hagman.